

ครอบครัวไทยในปัจจุบัน ปัญหาเด็กและสตรี

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจจศิลป์

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะมีบทบาทหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาคนให้สังคม คำว่า "ครอบครัว" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง "ผู้ร่วมครัวเรือน คือสามี ภรรยา และบุตร" วิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวปัจจุบันประกอบด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ส่งผลกระทบต่อสภาวะครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา จริยธรรม และการดำรงชีวิตประจำวัน

ความหมายของครอบครัวในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น ในสมัยก่อน ความเป็นอยู่ในลักษณะครอบครัวขยาย มีพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ป้า น้า อา อยู่ร่วมกัน ปัจจุบันความหมายของครอบครัวในสังคมโลกเปลี่ยนไป มีการยอมรับเอากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ความสัมพันธ์ทางสายเลือด วงศ์ตระกูล และทางกฎหมาย ทำให้ครอบครัวไทยในความเป็นจริงผันแปรไปตามสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสมัยก่อน คนไทยมีความภาคภูมิใจในความ

* รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรรมการบริหารสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, รองประธานฝ่ายกฎหมายสภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ : น.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อบอุ่นของครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ร่วมกัน แต่ปัจจุบัน ความเป็นอยู่เป็นไปในลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีมากและมีแนวโน้มจะมากขึ้นทุกที เช่น ตา ยาย เลี้ยงหลานที่พ่อแม่ทอดทิ้งไป หรือแม่อยู่กับลูกที่สามีทอดทิ้งไปมีภรรยาใหม่ หรือแม้แต่พี่ที่ต้องเลี้ยงน้องหลายคนในสังคมชนบทที่พ่อแม่ต้องดิ้นรนมารับจ้างทำงานในกรุงเทพฯ วิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวไทยปัจจุบันได้รับความกระทบอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดปัญหาแก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะที่สำคัญคือ สตรี และเด็ก

ปัญหาเด็กและสตรีเป็นปัญหาที่เคียงคู่กันมาเป็นเวลานาน สืบเนื่องมาจากประเพณีและกฎหมายของไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณ^๑ ตลอดจนค่านิยมที่มองผู้หญิงและเด็กเป็นสมบัติจะทำอะไรก็ได้^๒ เช่น บิดามารดามีอำนาจอิสระเหนือบุตร (เช่น ประเพณีการคลุมถุงชน) สามีมีสิทธิเขียนตีภรรยาของตนเองได้ (กฎหมายลักษณะผัวเมีย) นอกจากนี้ระบบการขึ้นชมเพศชายที่ฝังรากลึกอยู่ในทุกสังคมทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นเบี้ยล่างในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในฐานะภรรยาหรือบุตร การมองผู้หญิงว่าเป็นเพศอ่อนแอ เป็นเครื่องบัพัตคามไคร์ของชาย นำมาซึ่งความรุนแรงทางเพศ การข่มขืนกระทำชำเรา สภาวะอันยากลำบากที่ภรรยาได้รับในครอบครัวทำให้เกิดความทุกข์ ความเครียด บุตร

จึงกลายเป็นเครื่องรองรับอารมณ์และระบายความกลัดกลุ้ม เช่น ถูกทุบตี ถูกทอดทิ้ง และการกระทำทารุณกรรมต่าง ๆ นานา ปัญหาเด็กและสตรีจึงเป็นปัญหาที่บางครั้งแยกกันไม่ออก เคียงคู่กันตลอดมา เพราะแม่นับเป็นครูคนแรกของลูกมีความใกล้ชิดกับบุตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้อบรมดูแลบุตรตั้งแต่เกิด เมื่อแม่มีปัญหาที่ย่อมผูกผันมาถึงลูกด้วย ปัญหาของสตรีและเด็กจึงเคียงคู่กันมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเด็นที่เป็นปัญหาในครอบครัวสังคมไทย

๑) การบีบรัดทางเศรษฐกิจและสังคม "ความยากจน" เป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมไทยเอาชนะไม่ได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โครงสร้างของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปจาก พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เคยอยู่ร่วมกันในลักษณะครอบครัวขยาย เปลี่ยนมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ๆ มากขึ้น เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่กับหลาน พี่คนโตดูแลน้อง ๆ กันเอง เพราะพ่อแม่ต้องจากไปทำมาหากินที่อื่น โครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป บางครอบครัวปรับตัวไม่ได้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เป็นปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

๒) การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทุกวันนี้สภาพครอบครัวไทยมี

^๑ พระไอยการทาส มาตรา ๑ "ถ้าผัวแลพ่อแม่ขายเงินเอาซื้อลูกเมียเข้าคนในกรรมธรรมชาย ท่านว่าเป็นสิทธิ แม้ว่าเจ้าสินบอกรักดีมิได้บอกก็ดีแก้ตัวเรือนเบี้ย ซึ่งมีชื่อในกรรมธรรมนั้น ท่านว่าเป็นสิทธิได้โดยกบิลเมืองท่าน เหตุว่าเจ้าผัวพ่อแม่ขายเงินนั้นเป็นอิสรภาพแล "

^๒ พระไอยการลักษณะผัวเมีย มาตรา ๑๓๙ "บิดามารดาหญิงเลี้ยงหญิงผู้บุตรมาจนเติบโตใหญ่ได้ทุกขยากประการใดจะเอาบุตรสาวไปขายแก่ความจน..... "

เวลาสำหรับครอบครัวน้อยลง สามีไม่มีเวลาให้ภรรยา พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับลูก ๆ การสนทนาและการปฏิสัมพันธ์ในบ้านมีน้อยลง เพราะต่างคนต่างมีกิจธุระของตนเอง ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความเห็นห่าง ความช่วยเหลือจุนเจือและความเห็นอกเห็นใจกันในครอบครัวมีน้อยลงทุกที

๓) การไม่ยึดค่านิยม **"ผ้าเดียวเมียเดียว"** สืบเนื่องมาจากสังคมไทยแต่ครั้งโบราณชายมีภรรยาได้หลายคนจัดแบ่งไปตามลำดับชั้น (เมียกลางเมือง เมียกลางนอก เมียกลางหาญ) จนมาถึงปัจจุบัน แม้กฎหมายจะกำหนดให้ชายหรือหญิงมีคู่สมรสโดยการจดทะเบียนคู่สมรสได้เพียงคนเดียวก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็มีผู้ชายที่จดทะเบียนสมรสซ้อนอยู่ มีภรณาน้อยเป็นปัญหากับลูก ๆ และสร้างปัญหาภายในครอบครัวมากมาย

๔) การอบรมเลี้ยงดูลูก ๆ และการเป็นสามีภรรยา พ่อแม่ในสังคมไทยส่วนใหญ่จะมองเห็นลูก ๆ เป็นเด็กอยู่ในสายตาตลอดเวลา แม้ว่าลูกจะมีอายุถึง ๔๐-๕๐ ปีแล้วก็ยังคงมีความเป็นห่วงเป็นใย การอบรมเลี้ยงดูในเยาว์วัย บางครอบครัวปรนเปรอลูกทั้งเงินทองและความรัก บางครอบครัวก็เลี้ยงลูกไปตามยถากรรม เกิดความยากลำบากในการต่อสู้ชีวิตในสังคม ลูกคนรวยที่พ่อแม่เลี้ยงดูอย่างสุขสบาย เมื่อต้องเผชิญกับชีวิตด้วยตัวเองในสังคม บางครั้งปรับตัวไม่ได้เป็นปัญหาในครอบครัวต่อไปเมื่อตนเองมีสถานะเป็นสามีภรรยา การเลี้ยงดูลูกแต่เดิมให้เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด แต่ในสมัยใหม่นี้พ่อแม่มีบทบาทมากขึ้นเท่า ๆ กับแม่ เพราะแม่ต้องทำงานนอกบ้านไม่สามารถอยู่บ้านเลี้ยงลูกได้

เต็มที่เหมือนในสมัยก่อน เด็กบางคนมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ดูแลลูก ทำให้เด็กมีปัญหาจากการวิจัยและศึกษาพบว่าเด็กเร่ร่อน เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน มักมาจากครอบครัวที่มีปัญหา เช่น พ่อแม่หย่าร้างกัน เป็นต้น

๕) การทำร้ายทารุณกรรมในครอบครัว สืบเนื่องมาจากสภาพสังคมไทยที่มีค่านิยมว่าลูกและเมียเป็นสมบัติจะทำอะไรก็ได้ การทำร้ายทารุณกรรมในครอบครัวทั้งทางร่างกายและจิตใจนับวันจะเป็นปัญหาในสังคมไทยมากยิ่งขึ้นทุกที ความรุนแรงในครอบครัวในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายคู่สมรส การทำร้ายเด็ก การทำร้ายผู้สูงอายุ การข่มขืนลูกในไส้ เป็นสิ่งที่พบเห็นและเกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นอันมาก ในปัจจุบันมิใช่เป็นปัญหาแต่ในเฉพาะสังคมไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาระดับโลกที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ

๖) ปัญหาสุขภาพและอนามัยและสิ่งแวดล้อม ทุกวันนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ปัญหาการจราจร อากาศเป็นพิษ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพอนามัยของบุคคลทุกคนในครอบครัว ปัจจุบันปัญหาสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม มิใช่เป็นปัญหาแต่ในเฉพาะสังคมเมืองเท่านั้น ในสังคมชนบทปัญหาเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพอนามัยเช่น เด็กขาดอาหาร ร่างกายไม่เจริญเติบโต ติดโรคง่าย สติปัญญาเสื่อม ผู้พิการและถูกทอดทิ้งเป็นปัญหาแก่สังคมต่อไป นอกจากนั้นในสังคมเมือง ความแออัด และการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ประกอบกับ

สภาพทางเศรษฐกิจและปัญหาในเรื่องรายได้ทำให้บุคคลในครอบครัวเกิดความเครียด สุขภาพจิตเสื่อม ทำให้ก่อปัญหาให้กับครอบครัวในหลาย ๆ ด้าน

๗) บทบาทของรัฐและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รัฐทุกยุคทุกสมัยทราบดีถึงปัญหาในเรื่องปากท้องของประชาชนและพยายามจะแก้ไขในทุกรัฐบาล แต่บางครั้งนโยบายของรัฐบาลไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนดูเหมือนว่าไม่ทันต่อสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ ปัญหาอาชญากรรมซึ่งนับวันจะสูงมากขึ้นทุกที การแก้ไขปัญหาสังคมที่ไม่ตรงจุดและล่าช้า ความไม่สมดุลระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ฝรั่งพ่วงเข้ามาโดยเฉพาะเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อระบบครอบครัวเป็นอย่างมาก บทบาทของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างก็พยายามจะแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ สิ่งเสพติดมอมเมา สื่อลามก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐต้องเข้าไปแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว เช่น กฎหมายครอบครัว กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็ก เป็นต้น

๑. ปัญหาครอบครัวและผลกระทบต่อปัญหาเด็ก

ครอบครัวไทยในสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มเป็นครอบครัวเดี่ยว และเป็นครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียวมากขึ้น ปัญหาการหย่าร้างในสังคมไทยมีสถิติค่อนข้างสูง เมื่อมีสภาพเป็นครอบครัวเดี่ยวเช่น แม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพังเพราะสามีทอดทิ้ง หรือ

ภรรยาไปมีสามีใหม่ทิ้งลูกให้อยู่กับสามี หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย ต่างก็มีความสับสนไม่เข้าใจบทบาทของตน ขาดความรู้และความพร้อมที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดีในสังคมเมืองและในสังคมชนบทพบว่า มีครอบครัวเป็นจำนวนมากไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรอบรมบุตรให้มีพัฒนาการสมตามวัย หรือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามสมควรได้ โดยเฉพาะครอบครัวที่รายได้น้อยไม่พอยังชีพ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องประสบกับความทุกข์ยากในหลาย ๆ ด้าน เช่น ถูกละเลย ถูกทอดทิ้ง ถูกลงโทษทารุณกรรม ถูกทุบตีรุนแรงกว่าเหตุ ถูกส่งไปขายแรงงานตั้งแต่ยังเด็ก และยังไม่เรียนไม่จบแม้แต่ประถมศึกษา หรือแม้แต่พ่อแม่ที่ขายลูกให้ไปค้าบริการทางเพศในรูปแบบต่างๆ ในอีกด้านหนึ่งครอบครัวที่มั่งคั่ง มีทรัพย์สินเงินทองให้ลูกใช้มากมาย แต่ไม่มีเวลาให้ลูก ไม่มีเวลาจะอบรมสั่งสอน ชี้แนะ ประกอบกับไม่มีความเข้าใจในลูกอย่างเพียงพอ ก็ทำให้เกิดปัญหาติดตามมาไม่น้อยเช่นกัน

ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญแก่เด็กมาก โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติได้ร่าง **อนุสัญญาสิทธิเด็ก** (Convention On The Rights Of The Child) ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ (พ.ศ. ๒๕๓๒) มีประเทศต่าง ๆ มากกว่า ๑๐๐ ประเทศลงนามเป็นสมาชิก ประเทศไทยลงนามเป็นสมาชิกเมื่อ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ. ๑๙๙๒) โดยอนุสัญญาสิทธิเด็กนี้นิยามคำว่า **"เด็ก"** หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี อนุสัญญานี้คุ้มครองสิทธิของเด็กอย่างกว้าง ๆ ๓ ประการ คือ สิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง

จากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ และสิทธิได้รับการพัฒนาในด้านการโภชนาการ สาธารณสุขมูลฐาน และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ นอกจากอนุสัญญาสิทธิเด็กที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกในองค์การสหประชาชาติและรัฐธรรมนูญแล้ว^๓ ยังมีกฎหมายภายในทั้งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญาและกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๔ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕)

ปัญหาเด็กเป็นปัญหาใหญ่และมีมานานในสังคมไทยตั้งแต่ครั้งโบราณที่ยกย่องลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง สร้างความรู้สึกและการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างลูกผู้หญิงกับลูกผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงเป็นเพศแม่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูก ปัญหาเด็กจึงเป็นปัญหาลูกโซ่ที่มีพื้นฐานแห่งปัญหามาจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ อาจกล่าวได้ว่า “พ่อแม่เป็นผู้ก่อขึ้นนั่นเอง” ปัญหาครอบครัวประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจและความสับสนในสังคมทำให้เด็กมีปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกันได้แก่

๑) เด็กที่เป็นผลผลิตจากสังคมที่ล้มเหลว เช่น ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะ หรือเลี้ยงดูมาดีจนเกินไป ที่สำคัญปัจจุบันมีเด็กที่ถูกทอดทิ้งตั้งแต่เกิดเป็นจำนวนมากทั้งในสถานสงเคราะห์ของรัฐ และเอกชน

๒) เด็กที่ตกจากระบบการศึกษา ปัญหาที่สังคมไทยต้องเผชิญหน้าอยู่ในทุกวันนี้ คือ ปัญหาเด็กไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน เพราะพ่อแม่ยากจน

ต้องช่วยกันทำนา ช่วยทำงานบ้าน เมื่อขาดการศึกษาหากโตขึ้นก็ง่ายต่อการกระทำผิด เช่น ปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์ เพราะเมื่อขาดความรู้แล้วก็ง่ายต่อการถูกชักชวนให้กระทำความผิด

๓) เด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ในสังคมไทยปัจจุบันมีสถิติเด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนมาก นับเป็นผลผลิตจากสังคมที่บิดเบี้ยว เด็กเร่ร่อนมักก่ออาชญากรรมหรือกระทำความผิด เช่น ปล้นทรัพย์ เสพเฮโรอีน หรือกระทำความผิดทางเพศ เช่นเดียวกันกับเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นเด็กที่ขาดความรักความอบอุ่น

๔) เด็กที่ถูกลงโทษทารุณ ถูกทุบตีรุนแรงเกินกว่าเหตุ พ่อแม่บางคนทำทารุณทุบตีลูกเกินกว่าเหตุ แม้แต่พ่อแม่แท้ ๆ ก็ตาม บางคนพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงทารุณต่อลูกเลี้ยงตามที่เป็นข่าวอยู่บ่อย ๆ บางคนบังคับให้เด็กไปเป็นขอทาน บังคับให้กระทำความผิด เช่น หิวเอาเฮโรอีนไปขาย เป็นต้น

๕) โสเภณี การค้าประเวณี และการค้าเด็กข้ามชาติ ปัญหาโสเภณีเด็กเป็นปัญหาที่รัฐบาลเน้นเป็นนโยบายของประเทศที่จะต้องแก้ไขให้หมดไป การค้าประเวณีเป็นปัญหาของประเทศที่มีมานาน ประกอบกับค่านิยมของผู้ชายที่นิยมเที่ยวผู้หญิงทำให้เกิดการบริการทางเพศทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย นอกจากนี้ ชาวต่างประเทศยังนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและซื้อบริการทางเพศทั้งเด็กชายและเด็กหญิง เพราะง่ายกว่าในประเทศของตนที่มีกฎหมายที่เคร่งครัดกว่า ส่วนเด็กเองก็พอใจกับสภาพที่ตนได้เงินทองมาอย่างง่าย ๆ จนปัจจุบันทำให้เกิดปัญหา

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๖๙ “รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม”

การค้าเด็กข้ามชาติและโสเภณีเด็ก

๖) **ปัญหาแรงงานเด็ก** ทุกวันนี้มีนายจ้างจำนวนไม่น้อยที่นิยมจ้างแรงงานเด็กเพราะจ่ายเงินน้อย แต่ใช้งานหนักเท่ากับผู้ใหญ่เป็นการเอาเปรียบเด็ก แม้จะมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กว่าห้ามมิให้นายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า ๑๓ ปีบริบูรณ์เป็นลูกจ้างก็ตาม แต่ในทางความเป็นจริงก็ยังมีการแอบจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปีทำงาน และใช้งานเกินกว่าแรงงานที่เด็กควรจะทำ (เว้นแต่งานบางอย่างที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด หรืองานที่กระทรวงมหาดไทยมิได้กำหนดแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานตรวจแรงงาน)

๒. ปัญหาครอบครัวและผลกระทบต่อปัญหาสตรี

สตรีมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ สภาพของสตรีไทยในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง หรือสังคมชนบท ต่างก็ประสบปัญหาในระดับครอบครัวที่แตกต่างกัน สภาพะอันยากลำบากที่ภรรยาได้รับในครอบครัวมีมานับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย ความมีอคติที่เพศหญิงได้รับจากครอบครัว ประกอบกับการชื่นชมเพศชาย ทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นเบี้ยล่างในครอบครัวไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของภรรยาหรือในฐานะของบุตรสาว การมองหญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอถูกกำหนดบทบาทให้ภรรยามีหน้าที่ทำครัว ทำความสะอาดบ้าน เลี้ยงดูลูก เป็นเช่นนี้ติดต่อกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้หญิงบางคนต้องทำนา ไถพรวน เลี้ยงลูก และเย็บจักรในเวลา

เดียวกัน ภาระที่หญิงได้รับในครอบครัวประกอบกับการต่อสู้ดิ้นรนต่อสภาพเศรษฐกิจ ทำให้หญิงต้องออกทำงานนอกบ้านเยี่ยงบุรุษ สภาพของหญิงในสังคมไทยและครอบครัวไทยในปัจจุบัน จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อสตรีไทยหลายประการ เช่น

๑) **ปัญหาในครอบครัว** ในอดีตผู้หญิงถูกสอนให้เป็นกุลสตรี ต้องเลี้ยงลูก ทำงานบ้าน ประณิบัติสามี เป็นงานที่ไม่มีเงินเดือนตอบแทน นอกจากสามีจะจุนเจือเล็ก ๆ น้อย ทำให้หญิงไม่มีโอกาสพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคม เป็นความกดดันที่มีสะสมในแต่ละคนมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อต้องมากระทบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้บทบาทของหญิงไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง ต้องดิ้นรนออกทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจในครอบครัว เมื่อกลับบ้านแล้วยังต้องรับภาระทำงานบ้าน เลี้ยงลูก ประณิบัติสามี ภรรยาจึงเกิดความเครียด ในขณะที่สามีเองก็มีความเครียดจากสังคมรอบด้าน การทำงาน ชีวิตความเป็นอยู่ที่ต้องสู้ดิ้นรน ทำให้ต่างฝ่ายต่างระบายอารมณ์เข้าใส่กัน ผลที่เกิดตามมาคือความแตกร้างในครอบครัวซึ่งส่งผลกระทบต่อลูก ทำให้ลูกอาจจะต้องแยกออกไป จากบิดามารดา เด็กจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยว เสียใจ พลัดพราก กลายเป็นเด็กที่เป็นปัญหา กับสังคมต่อไป ฉะนั้นปัญหาครอบครัวแม้จะเกิดขึ้นกับคนใดคนหนึ่งก็ตาม ก็ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อพ่อแม่ ลูกในเวลาเดียวกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๒) **ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว**^๔
ปัจจุบันนี้ความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการ

^๔ ปญญาสากล่าวว่าการขจัดความรุนแรงต่อหญิงในการประชุมโลกเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติที่นครเวียนนา เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๓๖ ที่ประชุมมีมติยอมรับว่า " ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน "

ทำร้ายคู่สมรส การทำร้ายเด็ก การทำร้ายผู้สูงอายุ การข่มขืนลูกในไส้ เป็นปัญหาที่สภาพสังคมไทย กำลังเผชิญและนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวทั้งในด้านการทำร้ายจิตใจและร่างกาย ปัญหาสามีประพฤติผิดนอกใจ การมีเมียชู้ การจดทะเบียนซ้อน การประพฤติล่อลวงทางเพศ มั่วเมานในสถาบันเชิงจริยธรรม การติดในอบายมุข เช่น กินเหล้า เล่นการพนัน สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความรุนแรงในครอบครัว สามีบางคนทำร้ายตบตีภรรยาเป็นประจำ ส่งผลกระทบต่อจิตใจอนาคตตลอดจนการซึมซับแบบอย่างของลูก แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าปัญหาเหล่านี้จะเกิดเกี่ยวเนื่องด้วยเช่นกัน เช่น ภรรยาไม่เชื่อฟังสามีแต่ผลกระทบที่มีต่อสตรีมีแนวโน้มที่จะรุนแรงน้อยกว่า

๓) **ค่านิยมในเรื่องสตรีไม่ทัดเทียมบุรุษ** ปัญหาในเรื่องค่านิยมในเรื่องเพศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในสังคมไทยหญิงเผชิญกับสภาพการเป็นช้างเท้าหลังมาเป็นเวลาช้านาน ค่านิยมเรื่องสตรีและบุรุษมีฐานะไม่เท่าเทียมกับทางด้านเพศ คือบุรุษเป็นอิสระแต่สตรีต้องอยู่ในกรอบค่านิยมที่เพศหญิงเป็นเพศที่ต่ำต้อยกว่าชายและอ่อนแอกว่า ทำให้สามีเอารัดเอาเปรียบภรรยาทางเพศ รวมไปถึงการข่มขืนภรรยาและทำร้ายทารุณภรรยา ปัญหาในเรื่องค่านิยมทางเพศส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมามากมาย อย่าง เช่น ปัญหาโสเภณี เด็ก การค้าและการบริการทางเพศ และปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น

๔) **อุปสรรคและโอกาสในการศึกษา**

และพัฒนาตนเอง สตรีไทยในปัจจุบันต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน นอกเหนือไปจากการที่ต้องทำงานหนักแล้ว สตรียังไม่มีเวลาที่จะพัฒนาตนเอง ประชากรสตรีมีเป็นจำนวนมากที่มีการศึกษาที่ต่ำ คือเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น สตรีควรได้รับโอกาสทางด้านการศึกษาและพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันแม้ว่ารัฐจะส่งเสริมให้โอกาสกับสตรีในการศึกษาและพัฒนาตนเอง แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่าในระบบการศึกษาของไทย ทั้งผู้ที่เลือกเรียนที่เป็นสตรีเอง และผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ยังยึดติดอยู่ในค่านิยม หรืออคติต่อบทบาทชายหญิงเช่น สถาปนิก วิศวกร ทนายความ แพศชายเป็นที่ยอมรับมากกว่าเพศหญิง

๕) **ปัญหาสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม**

ในสถานะที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมการเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้ระบบครอบครัวและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สตรีเข้าสู่แรงงานในโรงงานประเภทต่าง ๆ มากขึ้น ลักษณะของงานและวิถีชีวิตทำให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งกายและใจ เช่น การเกิดโรคจากสารพิษ ฝุ่นละออง แสง เสียง ความร้อน อุบัติเหตุ ภาวะความเครียด นอกจากนี้ ปัญหาโสเภณีเด็กและหญิงบริการทางเพศส่งผลรุนแรงในเรื่องการตั้งครรภ์ที่ไม่ปรารถนาและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น

๖) **สภาพปัญหาแรงงานหญิง** ในระยะเวลา ๓๐ ปีที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม แรงงานหญิงในชนบทได้หลั่งไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการผลิตทางด้าน

อุตสาหกรรมมากมาย เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ ตัดเย็บเสื้อผ้า อัญมณี เครื่องประดับ อิเล็กทรอนิกส์ รองเท้า อาหารกระป๋อง เป็นต้น ปัจจุบันเศรษฐกิจของไทยขยายตัวในอัตราร้อยละ ๗-๘ % การขยายตัวดังกล่าวมีแรงงานหญิงเป็นส่วนสำคัญยิ่ง ในความเป็นจริงการขยายแรงงานของคนงานหญิงกลับได้รับผลตอบแทนที่ค่อนข้างต่ำ ไม่พอเลี้ยงชีพสวัสดิการไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ ไม่มีโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าของตนเอง แรงงานหญิงส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยมาจากครอบครัวเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตแบบชนบท เมื่อเข้ามาทำงานเพื่อหาเงินส่งกลับไปให้ครอบครัวในชนบท เมื่อได้งานแล้วนายจ้างมักจะเอาเปรียบให้ค่าแรงต่ำ ๆ ผลตอบแทนและสวัสดิการจะให้น้อยในลักษณะใดก็จำต้องยอมรับ สภาพปัญหาการจ้างงานประกอบกับแรง

งานหญิงที่ต้องแบกรับครอบครัว เช่น ทำงานบ้าน เลี้ยงลูก ประณินบิตสามี ทำให้แรงงานหญิงต้องประสบกับปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ดังได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่าปัญหาเด็กและสตรีเป็นปัญหาที่เคียงคู่กันมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะแม่มีความใกล้ชิดกับลูกอบรมเลี้ยงดูลูกมาตั้งแต่เกิด เมื่อสตรีผู้เป็นแม่ประสบปัญหาก็ย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กคือลูกด้วย นอกจากนั้นแนวโน้มปัจจุบันและอนาคตสภาพครอบครัวที่ขาดพ่อแม่มีมากขึ้น สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลเด็กและคนชราที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งสตรีที่ครองตัวเป็นโสดก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน ฉะนั้นสภาพครอบครัวไทยปัจจุบันและอนาคตย่อมประสบกับความหลากหลาย สภาพปัญหาที่ติดตามมาก็ย่อมหลากหลายมากยิ่งขึ้นเช่นกัน □□

เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษเรื่อง " ครอบครัวไทยในปัจจุบัน : ปัญหาเด็กและสตรี " ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีและการสัมมนาเรื่อง " การศึกษาคาทอลิกกับสังคมปัจจุบัน การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและชีวิตครอบครัว " จัดโดย สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) วันที่ ๔ - ๗ กันยายน ๒๕๓๗ ณ โรงแรมเอเชีย พัทยา

ทำดีกว่าพูด

ทำ งานสุจริตเสริมเพิ่มประเสริฐ
ดี ล้ำเลิศเรื่องรุ่งผดุงหลัก
กว่า อะไรในหล้าแลนารัก
พูด เชิญชักชวนชนสนใจชม

“คุณตา”